

N. Raos*

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Bijeda akademske zajednice

Sjećate li se onih bezbrojnih titracija na praktikumu iz kvantitativne kemijske analize? I onih čarobnih, baš čarobnih trenutaka – jer kemija je oduvijek odisala magijom – kada jedna kap, jedna jedina kap sve promijeni. Na te me je pokušaj, na promjenu boje indikatora podsjetio nedavni događaj koji zapravo nema veze s kemijom. A opet ima veze s indikatorom. Indikatorom moralnog stanja naše akademske zajednice, njezine puzavosti i kukavičluka.

Riječ je o jednom sasvim običnom, perifernom i posve nevažnom događaju. Neko je naše stručno društvo odlučilo izdati knjižicu o našim zaslužnim no već umrlim prirodoslovcima. Lijepo. Članovi su predlagali ovoga i onoga, no – kako to obično biva – bilo je više predloženih nego što ih je skroman opseg knjižice mogao obuhvatiti. Konkretno: predloženo je 68, no moglo ih je biti samo 60. I što sad?

Neke prirodoslovce, njih osam, treba očito eliminirati. Samo koje? Neka svatko napiše imena osmorice prirodoslovaca koje bi prema njegovom mišljenju trebalo isključiti, pa ćemo vidjeti. Oni za koje se većina složi da ih ne treba biti, neće ih ni biti. Demokratski. I pametno. Hoće li međutim takav izbor sve i svakoga zadovoljiti? Neće. Otvorimo li bilo koji leksikon ili rječnik naći ćemo riječi koje po našem sudu u njemu ne bi trebale biti, no isto tako nećemo naći riječi koje bi tamo, opet po našem sudu, trebale biti. No najvažnije je da se u njemu nalaze riječi koje moraju biti. Po svačijem sudu, po općem konsenzusu. Tako je i s ovim prirodoslovcima. Izbacimo li osmoricu, možemo biti sigurni da nismo ispustili nikoga od onih najvažnijih, dvadesetorice ili tridesetorice.

Sve skupa posao od petnaest minuta. Dobio sam popis prirodoslovaca s kratkom biografijom i nije mi bilo teško izdvojiti one koji su našu sredinu najmanje zadužili. Prošao sam popis jedanput, napisao imena, prošao još jedanput, napravio manje korekcije – i gotova stvar. No tako nije bilo i za druge članove čitatelju nepoznatoga stručnog društva.

Jedna članica društva piše rečenicu za rečenicom u kojima se opravdava i ispričava što je morala napraviti ono što je napravila, ali što može, jedna, kad su to od nje tražili. Ona se za to ne smatra kompetentnom, pa moli kolege da joj ne zamjere. Misli da je najpoštenije postupila tako što je iz svake struke izdvojila isti broj kandidata. Drugi član društva opravdava pak svoj izbor

“objektivnim” kriterijem prema kojem je izbacio najmlađe kandidate (iako su svi već pokojni), a treći, najiskreniji (inače kemičar) nije se usuđavao napisati: “Ne usuđujem se maknuti nijednog kemičara”. Ostali se nisu ni oglasili. Valjda se ne usuđuju reći ni to da se “ne usuđuju” nikoga eliminirati.

I što na sve to reći? Što je to nego indikator jadnoga stanja našeg društva, kukavičluka i bijede naših akademskih krugova. Nitko nema hrabrosti iznijeti svoje mišljenje, nitko nema petlje javno glasovati. Još gore, takvi se ne usuđuju ni formirati a kamoli formulirati svoje mišljenje – da se nekom ne zamjere. Kome da se zamjere? Zar onima o kojima će pisati ta knjižica, zar pokojnicima?

To je zanimljivo pitanje. Ako iskaže svoje mišljenje, mogao bi se možda – realna mogućnost – zamjeriti članu društva koji je kandidata predložio. A to ne bi bilo lijepo. Moglo bi se pomisliti da je konfliktna osoba. No i za to ima lijeka: “Znaš, mi mislimo da treba biti jednak broj prirodoslovaca po strukama te da one mlađe treba izbaciti. Što ja tu mogu. Volio bih više od svega da je i tvoj kandidat ostao na popisu, ali što je tu je.” Zakone i propise treba poštovati, pa i onda kada se s njima ne slažemo. To je civilizacijska tekovina.

Ne, ne i ne! Nije to nikakva civilizacijska tekovina, nego kukavičluk, bježanje od odgovornosti, beskičmenjaštvo i beskarakternost. Ako čovjek zna što hoće i misli svojom glavom, uvijek će se sukobljavati s onima koji isto tako znaju što hoće i misle svojom, a ne tuđom glavom. To je društvena neminovnost. Od kamenog doba do naših dana. Sukob mišljenja i interesa preduvjet je društvenog napretka, to je ona sila koja gura društvo prema naprijed. Rat je otac svega (Heraklit). No za neke je ljude to sablazan. Sablazan je biti drugačiji od drugih. I što sad?

Da, što sad? Treba se uvući u svoju rupu i drhtati, drhtati – kao zec ili mali miš. Na svaki šušanj drhtati. Čitatelj će sad reći: zec bježi od lisice, a miš od mačke, pa imaju zbog čega drhtati. A pred kim da drhti vajni član naše akademske zajednice? Koga se on boji? Ne treba se bojati nikoga, pa stoga ne treba ni pred kim drhtati. No tu se naš hipotetski čitatelj prevario. Zec ne drhti zato što zna da će ga lisica usmrtniti (jer nije ni svjestan svojega postojanja, pa stoga ni svoje smrtnosti), nego drhti posve instinktivno. Tako drhti i član naše akademske zajednice. Instinktivno, poput životinje.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr